

УДК 373.2.091:376.011.3-51

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2025.6.5>

Оксана СОРОЧИНСЬКА

кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри теорії та методик дошкільної й інклюзивної освіти, Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, м. Житомир, Україна, 10008

ORCID: 0000-0003-4823-1089

Людмила ЗІНЧУК

директорка, Врублівський заклад дошкільної освіти «Сонечко» Романівської територіальної громади Житомирської області, вул. Весняна, 25, с. Врублівка, Житомирська область, Україна, 13001

ORCID: 0009-0003-8461-9520

Бібліографічний опис статті: Сорочинська, О., Зінчук, Л. (2025). Вихователь як суб'єкт корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з ПМР в малокомплектному ЗДО. *Acta Paedagogica Volynienses*, 6, 34–42, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.6.5>

ВИХОВАТЕЛЬ ЯК СУБ'ЄКТ КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ПМР В МАЛОКОМПЛЕКТНОМУ ЗДО

Стаття присвячена обґрунтуванню ключової ролі вихователя закладу дошкільної освіти (ЗДО) як основного суб'єкта корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми, що мають порушення мовлення (ПМР), особливо в умовах малокомплектного ЗДО, де він компенсує відсутність вузьких спеціалістів. Встановлено, що ефективність корекційного процесу залежить від цілісної системи компетентностей вихователя, об'єднаних у сім основних груп. Це дозволяє вихователю реалізувати низку функцій: діагностично-спостережну, організаційно-координаційну, корекційно-розвиткову та комунікативно-просвітницьку.

Відповідно до Професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти», у статті було здійснено системний аналіз трудових функцій та професійних компетентностей вихователя в контексті корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з порушеннями мовлення (ПМР) в умовах малокомплектного ЗДО. Особлива увага приділена психо-емоційній компетентності (емпатія, терпіння, доброзичливість), яка створює довірливу атмосферу, мотивує дитину до співпраці та є фундаментом для комунікативно-просвітницької функції та партнерства з родинами. Предметно-методична компетентність охоплює спеціальні знання причин і видів порушень мовлення (дислалія, дизартрія, ЗНМ), володіння методами корекційної роботи та розуміння особливостей психічних процесів дітей із ПМР; оцінювально-аналітична (аналіз спостережень, розробка та адаптація ППР, моніторинг ефективності) та організаційно-управлінська (планування інтегрованого освітнього процесу, координація з ІРЦ). Виділено організаційну та інформаційно-комунікаційну компетентності, що дозволяють вихователю долати обмеження, пов'язані з віддаленістю та ресурсами, шляхом творчої адаптації методик, розробки дидактичних посібників, використання сучасних цифрових засобів (спеціалізованих додатків, відеозв'язку) для навчання, комунікації та ведення електронної документації.

Узагальнення підтверджує, що сучасний вихователь у малокомплектному ЗДО є багатофункціональним фахівцем, чия комплексна компетентність є необхідною умовою для забезпечення якісної, системної та науково обґрунтованої корекційно-реабілітаційної роботи та повноцінного розвитку дитини з ПМР.

Ключові слова: корекційно-реабілітаційна робота, порушення мовлення (ПМР), вихователь ЗДО, професійні компетентності, професійний стандарт, малокомплектний ЗДО.

Oksana SOROCHYNSKA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Preschool and Inclusive Education, Zhytomyr Ivan Franko State University, Velyka Berdychivska str., 40, Zhytomyr, Ukraine, 13001

ORCID: 0000-0003-4823-1089

Lyudmila ZINCHUK

Director, Vrublivka Preschool Educational Institution "Sonechko" of the Romaniv territorial community of Zhytomyr region, Vesnyana str., 25, Vrublivka, Zhytomyr region, Ukraine, 13001

ORCID: 0009-0003-8461-9520

To cite this article: Sorochynska, O., Zinchuk, L. (2025). Vychovatel yak subiekt korektsiino-reabilitatsiinoi roboty z ditmy z PMR v malokomplektnomu ZDO [Teacher as a subject of corrective and rehabilitation work with children with sensitive disorders in small-complex educational institutions]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 6, 34–42, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.6.5>

TEACHER AS A SUBJECT OF CORRECTIVE AND REHABILITATION WORK WITH CHILDREN WITH SENSITIVE DISORDERS IN SMALL-COMPLEX EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article is devoted to substantiating the key role of the preschool teacher (PTE) as the main subject of correctional and rehabilitation work with children with speech disorders (SLD), especially in conditions of small-staffed PTE, where he compensates for the lack of narrow specialists. It has been established that the effectiveness of the correctional process depends on a holistic system of the educator's competencies, united in seven main groups. This allows the educator to implement a number of functions: diagnostic and observational, organizational and coordination, correctional and developmental and communicative and educational.

In accordance with the Professional Standard "Preschool Teacher", the article carried out a systematic analysis of the labor functions and professional competencies of the educator in the context of correctional and rehabilitation work with children with speech disorders (SLD) in conditions of small-staffed PTE. Special attention is paid to psycho-emotional competence (empathy, patience, benevolence), which creates a trusting atmosphere, motivates the child to cooperate and is the foundation for the communicative and educational function and partnership with families. Subject-methodological competence includes special knowledge of the causes and types of speech disorders (dyslalia, dysarthria, SNA), mastery of correctional work methods and understanding of the peculiarities of the mental processes of children with PMR; evaluative and analytical (analysis of observations, development and adaptation of IPR, monitoring of effectiveness) and organizational and managerial (planning of an integrated educational process, coordination with the IRC). The organizational and information and communication competences that allow the teacher to overcome the limitations associated with remoteness and resources are highlighted, through creative adaptation of methods, development of didactic manuals, use of modern digital tools (specialized applications, video communication) for teaching, communication and electronic documentation. The generalization confirms that a modern teacher in a small-sized preschool educational institution is a multifunctional specialist, whose comprehensive competence is a necessary condition for ensuring high-quality, systematic and scientifically based correctional and rehabilitation work and the full development of a child with PMR.

Key words: *correctional and rehabilitation work, speech disorder (SDD), preschool educational institution teacher, professional competencies, professional standard, small-sized preschool educational institution.*

Постановка наукової проблеми та її значення. Проблема корекційно-реабілітаційної роботи в малокомплектних закладах дошкільної освіти (ЗДО) є гострою через специфіку штатного розкладу та обмеження доступу до вузьких спеціалістів, зокрема логопедів. У цих умовах вихователь виступає не просто педагогом, а ключовим суб'єктом і основним виконавцем індивідуальної програми розвитку (ІПР) для дітей із порушеннями мовлення (ІМР). Це

актуалізує необхідність теоретичного обґрунтування та практичного розширення професійної ролі вихователя, його спеціальних компетентностей, здатних компенсувати обмеження закладу та забезпечити якісну, системну підтримку дітям у процесі інклюзії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність означеної теми зумовило аналіз наукового доробку педагогів та методистів із дошкільної та інклюзивної освіти. Нами

з'ясовано, що проблема корекційно-реабілітаційної роботи була предметом дослідження низки науковців: Л. Бартенева, Л. Єфременкова, Р. Лапасва, М. Шевченко. Окремі аспекти психолого-педагогічної реабілітації та інтеграції людей із ООП в суспільство окреслені у працях В. Андрієнка, В. Журова, І. Моргуліса та ін. Методологічні та теоретико-наукові засади корекційно-реабілітаційної роботи висвітлені в наукових працях Т. Дегтяренко, А. Колупаєва, В. Тесленко, А. Шевцова. Педагогічні ідеї та інновації сучасної загальної і спеціальної освіти представлено у методиках М. Монтесорі, М. Єфіменка, М. Зайцева; технологіях Т. Дегтяренко, С. Покутневої, Т. Пічугіної, В. Ремажевської, Т. Свиридюк та ін..

Мета статті: визначити та обґрунтувати комплексну роль вихователя малокомплектного ЗДО як ключового суб'єкта корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з ПМР. Систематизувати та описати необхідний взаємозв'язок його компетентностей (згідно з Професійним стандартом «Вихователь ЗДО»), що дозволяє забезпечити ефективну реалізацію індивідуального підходу та успішну інтеграцію дитини в соціум.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній системі дошкільної освіти України важливою метою є забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх дітей, включаючи тих, що мають особливі освітні потреби. Для їхнього гармонійного розвитку та соціальної інтеграції необхідна спеціалізована підтримка. Чинне законодавство України, Закон України «Про дошкільну освіту» в частині, що стосується «комплектування груп закладу» (Стаття 12), передбачає можливість створення закладів із обмеженою кількістю дітей у зв'язку з реальними потребами території. Таким є малокомплектний заклад дошкільної освіти, який функціонує в умовах невеликої кількості дітей, часто в різновікових групах. Такі заклади, як правило, розташовані в сільській місцевості або невеликих селищах, де через демографічні та географічні чинники неможливо сформувати повноцінні групи за загальноприйнятими стандартами, бо невелика кількість дошкільнят.

Згідно з нормативно-правовими актами, малокомплектним вважається заклад, у якому загальна кількість дітей може коливатися в межах від 10 до 40 осіб (залежно від демографічної ситуації); кількість дітей у групі зазвичай до 15 осіб, інколи навіть 5-7, якщо це міні-

садок. Основною особливістю є те, що в одній групі можуть перебувати діти різних вікових категорій, що вимагає від вихователя високої майстерності в організації освітнього процесу, індивідуалізації завдань та диференційованого підходу до освіти дітей.

У малокомплектних ЗДО, де через специфіку штатного розкладу часто відсутні вузькі спеціалісти, як-от логопеди, вихователь відіграє ключову роль у системі корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми, що мають порушення мовлення. Його діяльність як суб'єкта цього процесу виходить за рамки традиційного виховання і набуває особливої ваги. Вихователь є не лише організатором освітнього процесу, а й першою ланкою, що забезпечує реалізацію індивідуального підходу та інтеграцію дитини в соціум (Зінчук, 2025). Відповідно до цього основними функціями вихователя в організації корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з ПМР є (Цегельник, Поліщук, 2023):

1. Діагностично-спостережна функція – вихователь здійснює щоденне спостереження за мовленнєвим розвитком дитини, фіксуючи особливості звуковимови, словникового запасу, граматичної будови та зв'язного мовлення; ведення педагогічного щоденника або карти спостережень, що дозволяє виявити мовленнєві порушення на ранніх етапах та надати інформацію для ІРЦ для проведення комплексної оцінки.

2. Організаційно-координаційна функція: створення мовленнєво-розвивального середовища, яке стимулює мовленнєву активність дітей («мовленнєві куточки», візуальні опори, дидактичні ігри); координація з фахівцями (за відсутності штатного логопеда, вихователь тісно взаємодіє з фахівцями ІРЦ, залучаючи їх до розробки індивідуальної програми розвитку та отримуючи методичні рекомендації щодо її реалізації).

3. Корекційно-розвиткова функція: реалізація індивідуальної програми розвитку з інтеграцією корекційних завдань у повсякденну діяльність дитини (ігри, режимні моменти, заняття)); системна корекційна робота (проводить дидактичні ігри, спрямовані на розвиток дрібної та артикуляційної моторики (пальчикова гімнастика, вправи для язика та губ), що є основою для правильної звуковимови); роз-

виток лексико-граматичної сторони мовлення (збагачує словниковий запас дітей, працює над узгодженням слів у реченнях, використовуючи при цьому ігрові методи та наочний матеріал).

4. Комунікативно-просвітницька функція: надання зразка мовлення – вихователь є еталоном правильного, чіткого та виразного мовлення для дитини; надання батькам практичних рекомендацій, як закріплювати мовленнєві навички вдома та забезпечувати єдність вимог.

В умовах малокомплектного закладу дошкільної освіти (ЗДО) успішна корекційно-реабілітаційна робота з дітьми, які мають порушення мовлення (ПМР), значною мірою залежить від професійної та особистісної компетентності вихователя. Через обмежений штат спеціалістів, вихователь виступає як ключовий суб'єкт цього процесу, тому його компетентності мають бути розширеними та включати знання і навички спеціальної педагогіки (Професійний стандарт, 2024).

Безумовно, всі компетентності вихователя є критично важливими, проте психо-емоційна компетентність виступає як першооснова, що забезпечує успіх корекційно-реабілітаційної роботи, особливо в умовах малокомплектного ЗДО. Без таких особистісних якостей, як емпатія, терпіння, доброзичливість та оптимізм, навіть найглибші професійні знання та методичні навички можуть виявитися неефективними. Корекційна робота з дітьми з ПМР – це не механічне виконання вправ, а тонкий педагогічний процес, що вимагає чутливості до емоційного стану дитини. Також, в умовах малокомплектного ЗДО, де діти перебувають у невеликій групі особистість вихователя має величезний вплив на психологічний мікроклімат. Дитина із затримкою мовлення, яка може відчувати страх говорити або невпевненість, потребує безпечного та підтримуючого середовища. Лише щира доброзичливість та беззастережне прийняття з боку вихователя можуть сформувати довіру, без якої дитина не наважиться спробувати говорити, долаючи свої труднощі.

Психо-емоційна компетентність вихователя є головним джерелом мотивації дитини до участі в корекційних заняттях. Її неможливо створити лише за допомогою дидактичних матеріалів чи правильних методик. Позитивний емоційний контакт із вихователем, його віра в успіх дитини, вміння радіти найменшим

досягненням – усе це стимулює внутрішню потребу дитини співпрацювати, долати труднощі та відчувати радість від процесу. Окрім того, у малокомплектних ЗДО, де взаємодія з батьками є особливо тісною, особистісні якості вихователя (відкритість, емпатія, тактовність) є ключовими для побудови партнерських відносин. Довіра батьків до вихователя базується насамперед на його людських якостях. Лише довіряючи педагогу, батьки готові слідувати його рекомендаціям, продовжуючи корекційну роботу вдома. Важливою особистісною якістю є усвідомлення важливості своєї ролі в житті дитини та відповідальне ставлення до реалізації корекційно-реабілітаційного процесу. Здатність педагога до рефлексії своєї роботи, аналізу її ефективності та корегування; потреби постійно вдосконалювати свої знання та навички, вивчати нові методики корекційно-розвиткової роботи (Алексєєнко-Лемовська, 2019; Яйленко, 2055).

Таким чином, психо-емоційна компетентність вихователя – це не просто особистісні якості (відкритість, емпатія, тактовність, емпатія, терпіння, доброзичливість та оптимізм), віра в успіх дитини, вміння радіти найменшим досягненням, мотивація до корекційної роботи, рефлексія, а й необхідна передумова, що дозволяє реалізувати інші компетентності, створити сприятливе середовище і, зрештою, забезпечити успіх корекційно-реабілітаційної роботи в умовах малокомплектного ЗДО.

Хоча особистісні якості вихователя є фундаментом для створення довірливої атмосфери, предметно-методичні компетентності є необхідним інструментарієм, що забезпечує якість, системність та ефективність корекційно-реабілітаційної роботи. Без професійної підготовки та знань, навіть найдоброзичливіший педагог не зможе надати дитині необхідну допомогу. Група організаційних та предметно-методичних компетентностей включає спеціальні знання та організаційно-методичні навички. Вихователь повинен володіти базовими знаннями про причини та види порушень мовлення (дислалія, дизартрія, загальний недорозвиток мовлення), знати основні етапи мовленнєвого розвитку дитини. Знати принципи та методи корекційної роботи, зокрема: артикуляційну гімнастику, вправи для розвитку дрібної моторики, методи збагачення словникового запасу

та розвитку зв'язного мовлення. Розуміти особливості психічних процесів (уваги, пам'яті, мислення) у дітей із порушеннями мовлення, а також методи їх корекції. Організаційно-методичні навички передбачають: вміння проводити спостереження за мовленнєвим розвитком дитини, фіксувати результати та використовувати їх для індивідуалізації освітнього процесу; здатність адаптувати та інтегрувати завдання з індивідуальної програми розвитку в повсякденну діяльність групи, зокрема в ігрові форми; вміння організувати в групі корекційні зони та куточки, які будуть стимулювати мовленнєву та пізнавальну активність дітей; навички ефективної комунікації та взаємодії з фахівцями ІРЦ для отримання методичної допомоги та супроводу (Алексєнко-Лемовська, 2019; Беленька, 2012; Коврей, 2021; Мисик, 2018; Набока, 2017; Яйленко, 2025).

Таким чином, організаційні та предметно-методичні компетентності вихователя є необхідною умовою для забезпечення якісної, системної та науково обґрунтованої корекційно-реабілітаційної роботи, яка дозволяє досягти стабільних позитивних результатів у подоланні мовленнєвих порушень у дітей.

Організаційна компетентність вихователя є невід'ємною та критично важливою умовою для успішної корекційно-реабілітаційної роботи, оскільки мовлення є інструментом соціальної взаємодії. Вихователь є головним мовленнєвим зразком для дитини. Його компетентності проявляються не лише в правильній вимові, а й в умінні вести діалог, висловлювати свої думки, слухати та розуміти інших. Вихователь демонструє дитині, як можна ефективно використовувати мовлення для вирішення соціальних завдань, що є потужним стимулом для наслідування (Ільканич, 2025).

Наявність у вихователя соціально-комунікативних навичок дозволяє йому створити в групі атмосферу толерантності, взаємодопомоги та емпатії. Він вміє організувати діяльність таким чином, щоб діти з порушеннями мовлення не відчували себе ізольованими. У малокомплектному ЗДО це особливо важливо, оскільки тісний контакт між дітьми сприяє швидкій адаптації та формуванню дружніх стосунків, які є ключем до успішної соціалізації. Вихователь, володіючи комунікативними навичками, організовує групові ігри та проекти, які вимагають

мовленнєвої взаємодії між дітьми. Він виступає фасилітатором, що допомагає дитині з ПМР долати комунікативні бар'єри, висловлювати свої потреби та бажання. Це дозволяє дитині практикувати мовленнєві навички в природному, соціальному контексті, що значно ефективніше, ніж на індивідуальних заняттях.

Компетентність педагогічного партнерства є основою для побудови партнерства з родинами. Вихователь має бути не лише консультантом, але й чуйним та відкритим співрозмовником, який може вислухати побоювання батьків, надати їм психологічну підтримку та пояснити необхідність корекційної роботи в доступній формі. У малокомплектному ЗДО, де стосунки з батьками є більш неформальними, ці якості допомагають налагодити глибокий рівень довіри та співпраці (Ільканич, 2022).

Окремою групою компетентностей вихователя ми виділили оцінювально-аналітичну компетентність, яка дозволяє педагогу не лише виявляти проблеми, а й розуміти їхні причини та динаміку розвитку у дітей з ПМР. Зазначена компетентність є першим і найважливішим етапом корекційної роботи. В умовах малокомплектного ЗДО, де доступ до вузьких спеціалістів обмежений, саме вихователь виступає як «діагност першого рівня». Від його вміння точно і вчасно виявити проблему залежить ефективність усього подальшого корекційно-реабілітаційного процесу. Ця компетентність дозволяє педагогу не діяти «наосліп», а свідомо та цілеспрямовано будувати свою роботу, забезпечуючи індивідуальний підхід до кожної дитини. Відповідно, вихователь повинен вміти спостерігати за мовленнєвим, руховим, пізнавальним та емоційно-вольовим розвитком дитини, помічати найменші відхилення від норми. Систематично фіксувати результати спостережень у спеціальних картах розвитку або щоденниках, що допомагає відстежувати динаміку змін. Окрім того, вихователь має вміти аналізувати зібрані дані, співвідносити їх з віковими нормами розвитку, щоб зрозуміти, чи є виявлені особливості тимчасовими, чи це є ознакою стійких порушень. На основі свого аналізу вихователь може обґрунтовано звернутися до ІРЦ для проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини (Яйленко, 2025).

До групи оцінювально-аналітичної компетентності належать і вміння розробляти та адап-

тувати індивідуальну програму розвитку (ІПР). На основі висновків інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ), вихователь бере активну участь у розробці ІПР, вносячи свої спостереження та пропозиції, а також уміння адаптувати завдання та методи корекційної роботи, визначені в ІПР, до реальних умов групи (наприклад, для різновікового колективу) та індивідуальних особливостей дитини. На основі проробленої корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з ПМР, вихователь постійно відстежує ефективність впроваджених корекційних заходів. Він аналізує, чи вдалося досягти поставлених цілей, чи потрібна корекція методики. На основі цього надає батькам інформацію про динаміку розвитку дитини, що є важливим елементом зворотного зв'язку та підтримки.

Компетентність, здатність до навчання впродовж життя дозволяє педагогу постійно вдосконалювати свою практику, адаптуватися до нових викликів та забезпечувати високу якість освітніх послуг. Вона зумовлює критичний аналіз власної педагогічної діяльності, що включає аналіз успіхів та невдач, оцінку ефективності застосованих методів і технологій, розуміння причин досягнення або недосагнення поставлених цілей. На основі проведеного аналізу вихователь має вміння вносити корективи у свою роботу, змінювати підходи, адаптувати методику та індивідуальну програму розвитку для дітей ПМР. Окрім того, рефлексія дозволяє педагогу визначити власні професійні прогалини та потреби у подальшому навчанні, що є поштовхом до самоосвіти (Пукас, 2021).

Також здатність до навчання впродовж життя передбачає готовність вихователя постійно вчитися, вивчати нові методики, технології та наукові дослідження в галузі спеціальної педагогіки та логопедії. Вміння знаходити, аналізувати та використовувати авторитетні джерела інформації (наукові статті, посібники, вебінари) для поглиблення своїх знань. І відповідно, здатність не просто наслідувати готові методики, а творчо їх адаптувати до конкретних умов малокомплектного ЗДО та індивідуальних особливостей дітей.

Прогностично-організаційна компетентність вихователя є особливо важливою в умовах малокомплектного ЗДО, де він часто виконує функції не лише педагога, а й менеджера освітнього процесу. Ця компетентність дозво-

ляє педагогу ефективно планувати, організувати та координувати корекційно-реабілітаційну роботу, забезпечуючи її системність та безперервність. Вихователь, як член команди супроводу, бере активну участь у плануванні ІПР, визначаючи конкретні завдання, терміни та очікувані результати корекційної роботи. Вміння організувати освітній процес у різновіковій групі таким чином, щоб корекційно-розвиткові заняття були інтегровані в щоденний розклад і не порушували загальний режим дня. Також, вихователь має вміння раціонально використовувати наявні в ЗДО матеріали, створювати дидактичні посібники та ігри власними силами, адаптуючи їх під потреби конкретних дітей (Загородня, 2017).

Іноді у малокомплектному ЗДО вихователь часто є єдиним фахівцем. Його компетенція полягає у вмінні залучати до роботи фахівців ІРЦ, налагоджувати з ними співпрацю, а також координувати діяльність асистента вихователя (за його наявності). Міжінституційна взаємодія педагога полягає в здатності ефективно співпрацювати з керівництвом ЗДО, батьками, фахівцями ІРЦ та іншими установами (наприклад, медичними центрами) для отримання комплексної підтримки для дитини. Ці уміння взаємодії з усіма членами команди психолого-педагогічного супроводу, забезпечують обмін інформацією та єдність вимог до корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми ПМР.

Організаційна компетентність вихователя дозволяє не просто виконувати інструкції, а творчо підходити до вирішення професійних завдань, знаходити нестандартні рішення в умовах обмежених ресурсів. Володіння креативним мисленням та здатністю пошуку нестандартних рішень дозволяє адаптувати існуючі корекційні методики, розроблені для спеціалізованих закладів, до умов різновікової групи та відсутності спеціального обладнання; розробляти та виготовляти оригінальні дидактичні посібники та ігри з підручних матеріалів, що відповідають індивідуальним потребам дітей із ПМР. Вміння інтегрувати в корекційну роботу елементи інноваційних освітніх підходів, таких як STREAM-освіта, що, згідно з дослідженнями, сприяє розвитку не лише пізнавальних, а й мовленнєвих навичок у дітей; застосування мобільних додатків, інтерактивних ігор та онлайн-ресурсів для урізноманітнення корекційних занять, що під-

вищує їх ефективність і мотивацію дитини. Готовність педагога до педагогічного експерименту, відкритість до нового досвіду, бажання впроваджувати і апробувати нові ідеї, методики та технології, аналізуючи їх результативність; творча співпраця з колегами для обміну досвідом та спільного пошуку інноваційних рішень (Пукас, 2021).

Інформаційно-комунікаційна компетентність вихователя дозволяє долати обмеження, пов'язані з віддаленістю від ресурсних центрів, та використовувати інноваційні технології для підвищення ефективності освітнього процесу. Вміння ефективно використовувати пошукові системи та освітні платформи для пошуку актуальних методичних рекомендацій, наукових статей та передового досвіду в галузі корекційної педагогіки. Вміння використовувати спеціалізовані програми та мобільні додатки, спрямовані на розвиток мовлення, дрібної моторики, уваги та пам'яті. Здатність ефективно використовувати месенджери, електронну пошту, відеозв'язок (Zoom, Google Meet) для спілкування з батьками, колегами та фахівцями ІРЦ. Це дозволяє проводити онлайн-консультації та отримувати методичну підтримку. І звичайно навички створення презентацій, відеоматеріалів, дидактичних ігор у цифровому форматі, що урізноманітнює корекційні заняття та робить їх більш привабливими для дітей із ПМР. Також у сучасному цифровому середовищі важливими є вміння працювати з електронними вер-

сіями ППР, фіксувати результати моніторингу в електронних таблицях, що спрощує облік та аналіз даних.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи інформацію, можемо відзначити, що в умовах малокомплектного ЗДО вихователь постає не просто педагогом, а ключовим суб'єктом корекційно-реабілітаційної роботи, від компетентності якого безпосередньо залежить успіх інтеграції дитини з порушеннями мовлення. Його роль є комплексною і ґрунтується на взаємозв'язку сукупності компетентностей зазначених у Професійному стандарті «Вихователь закладу дошкільної освіти». Саме ці компетентності дозволяють вихователю компенсувати обмеження малокомплектного ЗДО, створити безпечне та розвивальне середовище, ефективно реалізовувати індивідуальні програми, налагодити тісне партнерство з родинами та, зрештою, забезпечити дитині з ПМР повноцінний розвиток і підготовку до успішного шкільного навчання. Таким чином, сучасний вихователь у малокомплектному ЗДО є багатофункціональним фахівцем, який, завдяки своїй компетентності, може успішно долати виклики і перетворювати особливості закладу на його переваги.

Подальші дослідження мають зосередитися на розробці моделі комплексної системи організації корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з ПМР в малокомплектному інклюзивному ЗДО

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексєенко-Лемовська Л. Педагогічна майстерність і педагогічна творчість як складові професійної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти. *Парадигматичні аспекти й дилеми розвитку науки та освіти: монографія*. Гжесяк Я., Зимомря І., Ільницький В.(Ред.). Конін –Ужгород – Мелітополь – Херсон– Кривий Ріг, Посвіт, 2019. С. 5-17.
2. Беленька Г. В. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук, спец. 13.00.08 – дошкільна педагогіка. Київ, 2012. 38 с.
3. Загородня Л.П. Розвиток компетентності вихователів щодо управління освітнім процесом в закладі дошкільної освіти. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/21266/1/12.pdf> (Дата звернення: 15.11.2025).
4. Зінчук Л. Технології роботи з дітьми ООП в умовах малокомплектного закладу дошкільної освіти. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи*: Збірник наукових праць за матеріалами III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Житомир, 3 квітня 2025 року) / Ред. колегія: Л.Котлова, Л.Бутузова, С.Максимець / МОН України, Житомирський державний університет імені Івана Франка, соціально-психологічний факультет. Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2025. С. 274-278
5. Ільканич Н.М., Томашевська М.О. Комунікативна компетентність вихователя як умова розвитку мовних навичок у дітей дошкільного віку. *Наука майбутнього*. Збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених. Випуск 1(9), 2022. С. 61-64.

6. Коврей О., Бобирева Д. Фахова компетентність майбутніх вихователів: теоретичні підходи до її формування на засадах компетентнісного підходу. *Social Work and Education*, Vol. 8, №. 4. 2021. С. 505-514. DOI: 10.25128/2520-6230.21.4.7
7. Мисик О. С. Методологічні аспекти формування фахової компетентності в майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. *Педагогічний альманах*. Вип. 38. 2018. С. 119-126.
8. Набока О.Г., Демченко М.О. Методична компетентність вихователів дошкільних навчальних закладів: теоретичний аспект. *Молодий вчений*. № 10.1 (50.1) жовтень, 2017. С. 45-48.
9. Основи саморозвитку професійної компетентності майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти: монографія / І. Л. Пукас. Київ: Вид-во «Центр учбової літератури», 2021. 134 с.
10. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти» URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti> (Дата звернення: 25.10.2025).
11. Цегельник Т., Поліщук В. Роль вчителя-логопеда у психолого-педагогічному супроводі дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. *Освіта. Інноватика. Практика*, 11(10), 2023. С. 50-55.
12. Яйленко В.Ф., Дмитрієва І.В., Марєєва Т.В. Підготовка вихователів закладів дошкільної освіти до логопедичного супроводу дітей із порушеннями мовлення в інклюзивному середовищі. *Педагогічна академія: наукові записки* 2025. (17). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15192789>

REFERENCES:

1. Aleksieienko-Lemovska, L. (2019). Pedagogical skills and pedagogical creativity as components of professional competence of preschool teachers. In Y. Hzezias, I. Zymomria, V. Ilnytskyi (Red.), *Paradyhmatychni aspekty u dylemy rozvytku nauky ta osvity: monohrafiia* Konin – Uzhhorod – Melitopol – Kherson – Kryvyi Rih: Posvit [in Ukrainian].
2. Bieleńka, H. V. (2012). Teoretyko-metodychni zasady formuvannia profesiinoi kompetentnosti vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv v umovakh stupenevoi osvity [Theoretical and methodical principles of forming professional competence of preschool teachers in conditions of multilevel education] (Extended abstract of DSc diss.). Kyiv [in Ukrainian].
3. Zahorodnia, L. P. *Rozvytok kompetentnosti vykhovateliv shchodo upravlinnia osvitnim protsesom v zakladi doshkilnoi osvity* [Development of competence of educators regarding the management of the educational process in a preschool institution]. Retrieved from <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/21266/1/12.pdf> (Accessed: 15.11.2025) [in Ukrainian].
4. Zinchuk, L. (2025). Tekhnolohii roboty z ditmy OOP v umovakh malokomplektnoho zakladu doshkilnoi osvity [Technologies of working with children with SEN in a small-sized preschool]. In L. Kotlova, L. Butuzova, S. Maksymets (Red.), *Aktualni pytannia rozvytku osobystosti: suchasnist, innovatsii, perspektyvy: Zbirnyk naukovykh prats za materialamy III Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
5. Ilkanych, N. M., Tomashevska, M. O. (2022). Komunikativna kompetentnist vykhovatelja yak umova rozvytku movnykh navykiv u ditei doshkilnogo viku [Communicative competence of a teacher as a condition for the development of language skills in preschool children]. *Nauka maibutnoho. Zbirnyk naukovykh prats studentiv, aspirantiv ta molodykh vchenykh*, (Vol. 1(9)), [in Ukrainian].
6. Kovrei, O., Bobyrieva, D. (2021). Fakhova kompetentnist maibutnykh vykhovateliv: teoretychni pidkhody do yii formuvannia na zasadakh kompetentisnogo pidkhodu [Professional competence of future educators: theoretical approaches to its formation on the basis of the competence approach]. *Social Work and Education*, 8(4), doi: 10.25128/2520-6230.21.4.7 [in Ukrainian].
7. Mysyk, O. S. (2018). Metodolohichni aspekty formuvannia fakhovoi kompetentnosti v maibutnykh vykhovateliv ditei doshkilnogo viku [Methodological aspects of forming professional competence of future preschool teachers]. *Pedahohichnyi almanakh*, (Vol. 38), [in Ukrainian].
8. Naboka, O. H., Demchenko, M. O. (2017). Metodychna kompetentnist vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv: teoretychnyi aspekt [Methodical competence of preschool teachers: theoretical aspect]. *Molodyi vchenyi*, 10.1 (50.1), [in Ukrainian].
9. Pukas, I. L. (2021). *Osnovy samorozvytku profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vykhovatelja zakladu doshkilnoi osvity: monohrafiia* [Fundamentals of self-development of professional competence of the future preschool teacher: monograph]. Kyiv: Vyd-vo «Tsentr uchbovoi literatury» [in Ukrainian].
10. Profesiinyi standart «Vykhovatel zakladu doshkilnoi osvity» [Professional standard "Preschool teacher"]. (n.d.). Retrieved from <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti> (Accessed: 25.10.2025) [in Ukrainian].

11. Tselnyk, T., Polishchuk, V. (2023). Rol vchytelia-lohopeda u psyholoho-pedahohichnomu suprovodi ditei doshkilnoho viku z tiazhkymy porushenniamy movlennia [The role of a speech therapist teacher in the psychological and pedagogical support of preschool children with severe speech disorders]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka*, 11(10), [in Ukrainian].

12. Yailenko, V. F., Dmytriieva, I. V., Mariieieva, T. V. (2025). Pidhotovka vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity do lohopedychnoho suprovodu ditei iz porushenniamy movlennia v inkluzyvnomu seredovyshchi [Preparation of preschool teachers for speech therapy support of children with speech disorders in an inclusive environment]. *Pedahohichna akademiia: naukovy zapysky*, (17). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15192789> [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.10.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025
Дата публікації: 30.12.2025